

Rzeźba „Chrystus Frasobliwy” Wojciecha Jędrusiaka

- Autor Wojciech Jędrusiak z Turzy
- Czas powstania XIX w.
- Wymiary wysokość: 84 cm
- Numer inwentarzowy MB/EM/14, KW/778
- Muzeum [Muzeum Ziemi Bieckiej](#)
- Tematy [religijność](#), [wieś](#), [wyrzeźbione](#)
- Technika [kucie](#), [rzeźbienie](#)
- Materiał [kamień](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Ziemi Bieckiej
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [Chrystus](#), [Chrystus Frasobliwy](#), [sztuka ludowa](#), [rzeźba](#), [3D](#), [sztuka sakralna](#), [ikonografia](#), [domena publiczna](#)

Bardzo masywna rzeźba kamienna wykonana przez twórcę ludowego z pobliskiej Bieczowi Turzy. Figura ustawiona na kwadratowej podstawie. Przedstawia postać Chrystusa siedzącego na bloku kamienia, zwróconego en face, z głową opartą na prawej dłoni i lewą ręką spoczywającą na kolanach. Twarz o płytko, reliefowo potraktowanych rysach, okolona zarostem. Włosy półdługie, na głowie korona cierniowa. Kształtowane bryłowato, kubicznie, niemal pozbawione modelunku. Biodra przewiązane tkaniną, skumulowaną z tyłu postaci.

Opracowanie: Muzeum Ziemi Bieckiej, Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone

Co trapi Chrystusa z kapliczki

Kapliczki i przydrożne krzyże na trwałe wpisały się w Polski krajobraz. Jednym z najczęściej podejmowanych przez rzeźbiarzy ludowych tematów oraz najliczniej spotykanych figur był i nadal jest Chrystus Frasobliwy. Postawa cierpiącego Chrystusa, który pogrążony jest w zadumie, była bliska wiernym, upatrującym w jego obliczu zatroskania o ogrom ludzkich spraw i ich niedoli. Żywotność i częstotliwość tego wizerunku stanowi przykład przywiązania do pewnej tradycji przedstawieniowej. W ujęciu chrześcijańskim był nacechowany symboliką i niósł za sobą głębokie treści pasyjne, jednak obecnie nie są już one w pełni czytelne.

Ikonograficznie typ ten był utożsamiony z przedstawieniami występującymi w niemieckiej literaturze jako: *Christus im Elend*, *Christus in der Rast*. Wyodrębnił się z nieobecnej już dzisiaj sceny *Odpoczynku przed ukrzyżowaniem* (*Przygotowań przed ukrzyżowaniem*, *Oczekiwania*), która była etapem drogi krzyżowej (sytuowanej między X a XI stacją). W średniowiecznych pismach zwracano na nią uwagę, jako na najboleśniejszy jej element, kiedy Chrystus bezgranicznie wyczerpany siada na „kamieniu odpoczynku” i pogrąża się w melancholijnych rozmyślaniach. W XVII wieku po ostatecznym ustaleniu układu stacji Męki Pańskiej, scenę tę usunięto.

W literaturze i sztukach plastycznych taki układ postaci posiada dość długą tradycję przedstawieniową. W sztuce antycznej przykładowo ukazywano w ten sposób Herkulesa odpoczywającego po wykonaniu wszystkich prac, w tradycji wczesnochrześcijańskiej przedstawiano tak Adama, Hioba, czy św. Józefa, później również Eliasza. Każda z tych postaci znajdowała się w sytuacji odpoczynku po wielkim trudzie przekraczającym ich możliwości, podczas którego oddawali się głębokiej rozterce, uczuciu smutku, czy nawet żalu. Taki sposób przedstawienia był powszechny w ikonografii wielu kultur.

*Gallions dūm mī telu
orla cūm figuris*

Badacze przyjmują, że jednym ze źródeł popularności tego wizerunku była między innymi rycina Albrechta Dürera z okładki *Małej Pasji* (zbioru 37 rycin stworzonych na początku XVI wieku), która stanowiła źródło inspiracji, bądź wzór ikonograficzny dla wielu artystów.

Atrybuty, jakie posiada Chrystus Frasobliwy, są elementami kojarzonymi z męką oraz konsekwencją poprzedzających tę scenę sytuacji tj. naigrywania, czy drogi na Golgotę. Dlatego też Chrystus ma na głowie koronę cierniową, na ramionach zaś płaszcz, czasem w dłoni trzyma również berło, trzcinę lub palmę.

Taka interpretacja wizerunku może wskazywać na scalenie dwóch typów przedstawień: Chrystusa Frasobliwego i *Ecce Homo* (z łac.: Oto Człowiek). Nierzadko u stóp Chrystusa pojawiała się również czaszka, będąca czaszką Adama. Po dotarciu na Golgotę, w czasie gdy Chrystus czekał na dokonanie wyroku, żołnierze kopali dół na postawienie krzyża. Podczas tej czynności natrafili na kości, ponieważ według legendy w tym miejscu miał się znajdować grób praojca Adama (stąd również częste przedstawienia czaszki i skrzyżowanych piszczeli na spodniej części belki krucyfiksów). Historia zbawienia zatoczyła w ten sposób koło.

Frasunek w staropolskim języku oznacza zmartwienie, smutek, bądź zgryzotę. Przedstawienie trapiącego się Chrystusa stanowi niezwykle głębokie studium postaci. Wszystkie elementy formalne tego wizerunku — od układu ciała, po wyraz twarzy — stanowią odzwierciedlenie jego psychologicznego stanu.

Przedstawienie to jest bardzo sugestywne, ponieważ Chrystus staje się „ludzki” w swym strapieniu i tak bliski pojedynczej jednostce. Może być zatem wielorako interpretowany. Religia bardzo często posługuje się ogólnymi, ponadczasowymi symbolami, adaptowanymi przez ikonografię, które są czytelne zarówno na poziomie intelektualnym, jak i intuicyjnym.

Znając genezę ikonograficzną, widzimy, że pewne wątki trwają w świadomości kulturowej w

niezmiennym wyrazie formalnym i znaczeniowym, może być on jednak wielorako interpretowany.

Chrystusa Frasobliwego, jak każde dzieło, można rozumieć i percypować indywidualnie (w oderwaniu od szerszego kontekstu), jakkolwiek umieszczenie tego przedstawienia na tle całej pasji pozwala zbudować jego pełny obraz, a przez to poznać właściwy sens i jego głęboką wymowę.

W Jeżowie znajduje się jedyne w Polsce [Muzeum-Zbiornica Figur Chrystusa Frasobliwego](#).

Opracowanie: Redakcja WMM,

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Bibliografia:

[Agnieszka Ławicka, *Religijność ludowa — Chrystus Frasobliwy* \[dostęp: 09.2019 r.\]](#).

Tagi: [Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem](#), [Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu](#), [Muzeum Okręgowe w Tarnowie](#), [pasja](#), [rzeźba](#), [Chrystus](#), [Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie](#), [sztuka ludowa](#), [sztuka sakralna](#), [Chrystus Frasobliwy](#), [ikonografia](#), [licencje Creative Commons](#)